

A black and white close-up portrait of Maurice de Hond, an older man with a slight smile, wearing a white collared shirt. The background is dark.

**WIE BANG IS
KRIJGT OOK KLAPPEN**

MAURICE DE HOND

**WIE BANG IS
KRIJGT OOK
KLAPPEN**

**MAURICE
DE HOND**

WIE BANG IS KRIJGT OOK KLAPPEN

Ik kom uit een geslacht van overlevers, van vechters. Maar het had niet veel gescheeld of ik was er nooit geweest.

In september 1943 kwam mijn moeder, Jannie Brander, terecht in Blok 10 van Auschwitz, de meest gevreesde plek in het concentratiekamp, omdat hier gevangenen – voornamelijk vrouwen – werden onderworpen aan afschuwelijke medische experimenten. Een van die experimenten was een ‘onderzoek’ van de Nazi’s om te kijken of ze Joodse vrouwen onvruchtbaar konden maken. Mijn moeder was zo’n proefkonijn.¹

Het is te danken aan het snelle handelen van een Joodse arts die daar als gevangene werkte, dat zij na de oorlog alsnog moeder werd. Hij naaide haar baarmoeder in het geheim dicht, zodat de vele gifspuiten die later werden ingebracht hun uitwerking miste. Ze is een van de amper 200 overlevende vrouwen van Blok 10. Op 8 oktober 1947 werd ik geboren.

Ten tijde van de oorlog was mijn moeder al getrouwd. Kort voor de oorlog trad ze in het huwelijk met Mark de Hond, de broer van mijn vader. Mark overleed al snel door de ontberingen in Auschwitz. Mijn vader, Sam de Hond, kwam in maart 1944 in Auschwitz aan; zijn onderduikadres in de Saffierstraat in de Amsterdamse Pijp was verraden. Direct na aankomst, op zijn verjaardag, werd zijn vrouw Klara Stodel vergast.

Sam was een van de 60.000 gevangenen die in januari 1945, negen dagen voor de bevrijding, werden gedwongen om in de vrieskou vanuit Auschwitz naar de stad Loslau te lopen. Meer dan 15.000 gevangenen stierven tijdens deze dodenmars aan uitputting of werden vermoord door SS-bewakers. Mijn vader overleefde het.

Het zou nog drie maanden duren voor hij als vrij man, bevrijd uit concentratiekamp Mauthausen, terugkeerde naar Amsterdam. Daar kreeg hij een relatie met mijn moeder die hij al heel lang kende, lang voordat ze zijn schoonzus werd. Op 1 mei 1947 trouwden Sam en Jannie, mijn moeder was toen vier maanden zwanger van mij. Eerder kon niet. Allen die niet

¹ In deze video vertelt mijn moeder over haar ervaringen in Blok 10: [HTTPS://MDHND.NL/N1](https://mdhnd.nl/n1)

levend uit de oorlog waren teruggekomen, waaronder Mark en Klara, werden pas vanaf 1 mei 1947 officieel doodverklaard.

In mijn jeugd kwam er regelmatig een hoge politiefunctaris bij ons over de vloer, Arend Japin. Een statige, maar vriendelijke man. Hij vertelde vaak hoe hij samen met drie collega's en mijn vader in de oorlog veel Joden had geholpen te ontsnappen en onder te duiken. Verhalen die werden bevestigd door overlevenden die hun leven aan mijn vader te danken hadden.² De enorme trots die ik als kind voelde, en nu nog steeds voel, is onbeschrijfelijk. Mijn vader was een ongekend moedig en vindingrijk man.

Als ik hier weleens met hem over sprak, dan kwam mijn vader al snel uit op zijn levensmotto: 'Wie bang is krijgt ook klappen.' Het is beter om niet bang te zijn als je handelend wil optreden, meende hij. Zo heeft hij zich niet alleen in de oorlog opgesteld, maar ook op cruciale momenten erna.

Nu ik op mijn 75e terugkijk, zie ik pas hoe zijn motto ook bepalend is geweest voor belangrijke momenten in mijn leven. Een bewogen leven, zowel privé als zakelijk, met vele ups en downs en bol van bijzondere ervaringen die elkaar in een snel veranderende wereld op het snijvlak van onderzoek, technologie en ondernemerschap opvolgde. Dankzij het grote voorbeeld van mijn ouders bleef ik overeind.

*1948: met mijn ouders
Salomon (Sam) de Hond (1914-2002) en
Marianne (Jannie) de Hond-Brander (1915-2002)*

² Op blz. 21 tot 34 van e-book 'Sam de Hond – 1914-2014' staat meer over het optreden van mijn vader: [HTTPS://MDHND.NL/N2](https://MDHND.NL/N2)

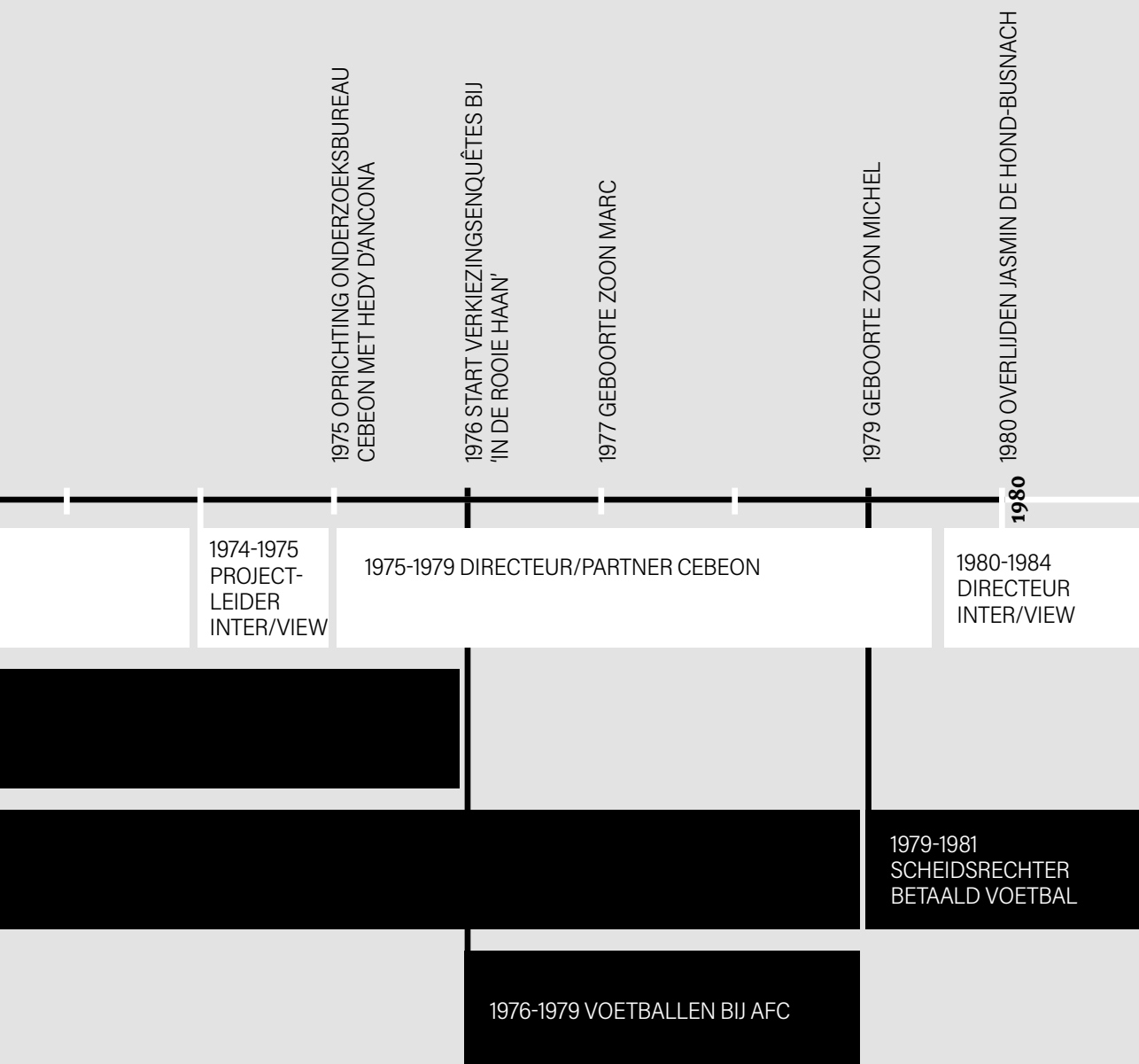

6. 1952: met de autopéd op de Admiralengracht

7. 1956: Mijn moeder en ik op de Dam

8. 1938: De winnende fruitstal van mijn grootouders op het Waterlooplein bij een wedstrijd van Fyffes-bananen

1965 - 1980

HET SLEUTELJAAR

Na zijn eindexamen HBS-B in 1965 ging Maurice Sociale Geografie studeren bij de Universiteit van Amsterdam. Het instituut was gevestigd in een oude school aan het Waterlooplein te Amsterdam, nog geen honderd meter verwijderd van de plek waar voor de oorlog de fruitstal stond van zijn grootouders.

Rond mijn 18e zijn er een aantal gebeurtenissen geweest die een beslissende invloed hebben gehad op het verloop van mijn leven. In 1966 ontmoette ik in het Sportfondsenbad Oost mijn latere vrouw Jasmin Busnach. Samen kregen we onze zonen Marc (1977) en Michel (1979). Tot Jasmin een jaar na de geboorte van Michel stierf, waren we onafscheidelijk. Haar overlijden heeft tot de dag van vandaag een enorme impact op mijn persoonlijke leven.

Op werkgebied werd in 1965 een advertentie in het blad van de Universiteit van Amsterdam cruciaal. Dat zat zo: bij de studie Sociale Geografie kwam ik uit via een wegstreepproces. Ik wist vooral waarom ik bepaalde studies níét wilde doen. Studies als Wis- en Natuurkunde, waarvoor ik wel aanleg had, trokken mij niet aan. Studies als Politicologie en Economie waren destijds zo in de mode, dat ik ze alleen al daarom niet wilde doen. De studie die overbleef was Sociale Geografie; dat gaat over mensen in relatie tot de ruimte waarin zij verkeren.

Dat dit vak in het midden van de jaren zestig in een overgangsfase zat, waarbij statistiek en onderzoek, evenals bij Psychologie en Sociologie, veel belangrijker werden, wist ik toen nog niet. De keuze voor dit vak leverde mij dus onbewust een groot voordeel op. Het overgrote deel van de ingeschreven studenten had namelijk een alfa-vooropleiding, waardoor ze minder affiniteit en aanleg voor statistiek hadden dan ik. Dat kwam mij mooi uit.

SNEL TYPEN EN SNELLEZEN

Na mijn eindexamen in mei 1965 duurde het nog vijf maanden voordat de studie zou beginnen. Die zomer heb ik een tweetal cursussen gevolgd om de tijd te doden. Mijn handschrift was zo lelijk dat ik het zelf amper kon lezen, dus besloot ik een cursus 'machineschrijven', ofwel blind typen, te doen. Typen werd destijds alleen geleerd aan vrouwen die secretaresse wilde worden, waardoor ik de enige man in de groep was. Na een paar maanden haalde ik het typediploma met maar liefst 150 aanslagen per minuut. En dat op een typemachine uit de jaren zestig; als je ritme verkeerd was, kwamen óf de hamertjes in elkaar vast te zitten of je vingers klem tussen de losse toetsen. De rest van mijn leven heb ik een groot voordeel van deze cursus gehad – het leverde mij bij de evolutie naar de tekstverwerking op pc's een nog veel hogere productiviteit op.

Snellezen voor Philip Bloemendal

Tijdens mijn eerste studiejaar zag ik een advertentie voor een cursus 'snel lezen'. Het leek me enorm interessant, dus ging ik tijdens mijn lunchuur naar een demonstratie op het instituut aan de Kloveniersburgwal in Amsterdam. De demonstratie bestond uit een reclameverhaal van de directeur. Ondertussen zaten achterin twee personen aan een tafel intensief een boek

Kiezerspeiling schokt Nederlandse politiek

VVD +17, CDA +4 (grootste partij), progressieven -10 zetels

Van een peilingonderzoek

De peiling van het Instituut voor de Peilingen (IvP) is uitgevoerd op basis van een NIPD-peiling van 1000 Nederlanders op 10 oktober 1976. De peiling is uitgevoerd door de NIPD-peiling van 10 oktober 1976.

⑥

5. 1980: Marcs 3e verjaardagsfeestje in de slaapkamer van Jasmin, zeventien dagen voor haar overlijden

6. Oktober 1976: een krantenkop na mijn eerste peiling bij 'In de Rooie Haan'

7. Oktober 1976: nog een krantenkop na mijn eerste peiling

NRC-Handelsblad 11 oktober 1976

Onderzoek Nipo/Vara:

⑦

Grote winst bij VVD; CDA als sterkste partij

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 11 okt. — Als er vorige maand verkiezingen zouden zijn gehouden, hadden de linkse partijen een geweldige klap gekregen, was het CDA de grootste partij geworden en zou de VVD-aanhang bijna zijn verdubbeld. Dat is gebleken uit een verkiezingsonderzoek van het NIPD, uitgevoerd in opdracht het Vara-radioprogramma. In de rooie haan volgens een methode van drs. Maurice de Hond.

NRC-Handelsblad 11 oktober 1976

Aanhang VVD sinds september vorig jaar gestadig gegroeid

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 11 okt. — De cijfers uit het verkiezingsonderzoek dat het NIPD in opdracht van het Vara-programma in de rooie haan heeft uitgevoerd, laten een gestadige groei van de aanhang van de VVD zien, sinds september vorig jaar, toen deze partij op basis van een NIPD-peiling nog 33 zetels in de Tweede Kamer zou krijgen. Nu heeft de VVD 22 zetels; volgens de peiling van september zou zij er 39 krijgen.

⑤

⑥

5. 1986: uitreiking eerste exemplaar 'Hoe wij kiezen' aan premier Lubbers en Ed Nijpels

6. 1986: boekcover 'Hoe wij kiezen'

7. 1987: de reclame voor Vendex Headstart met King Kong Bundy

⑦ We gave 'King Kong' Bundy a HEADSTART™ computer and he learned to use it in 23 minutes!

(with no instruction book, previous computer training, or help from his coach)

'King Kong' Bundy is no dummy:

Once he plugged in Headstart™ there was no stopping him.

He pressed the 'on' buttons and everything was there on the screen (he didn't need an instruction book). Headstart™ logically guided him step by step through word processing, spreadsheets and data bases, simply by punching up the keys. Headstart™ told him to. King Kong couldn't believe he was actually operating a computer like a pro in only 23 minutes! Thanks to Headstart's™ exclusive Operating Environment (using a computer all by yourself is as simple as A-B-C). It's about time the computer's built-in brain was used so the average guy or gal can use a computer without going through a mountain of instruction books.

For all its simplicity,

Headstart™ is a powerful and complete IBM compatible system for under \$1,000*

It's packed with an ultra fast 8 MHz Intel 80386-2 processor, 512K RAM memory expandable to 768K, two 360K disk drives

with built in serial and parallel ports for a printer and modem. Plus additional ports for 2 joy sticks, mouse and light pen plus 7 IBM slots and a hefty 135 watt power supply for future expandability.

(Also included are all these free software programs: ATJ™, Skill Builder, Executive Writer™, Executive Filer™, MyCalc™, Hot Pop-Up™)

Services, plus over \$1,000 in bonuses and discounts for accessories and software.) Of course Headstart™ is backed by a free 1 year limited warranty and an exclusive optional low cost extended coverage offer.

PC
MAGAZINE
EDITORS
CHOICE

The Authoritative INFO WORLD® MAGAZINE CALLS HEADSTART™ THE BEST IBM COMPATIBLE SYSTEM WE'VE EVER SEEN FOR HOME USE!

Announcing the World's First fully IBM compatible computer that's so easy to use, it will bring out the genius in you.

HEADSTART™

by Vendex®

*December 14, 1987 issue

Maurice de Hond
**DANKZIJ
DE SNELHEID
VAN
HET LICHT**

versie 2.0

Over de gevolgen
van internet voor
burgers,
bedrijven en
overheid

**DIGITALE
MEGATRENDS**

5

7

8

5. 1995: mijn boek 'Dankzij de snelheid van het licht'

6. 2000: de beursgang van Newconomy

7. 2000: de onthulling van het Israelische monument voor het Sam en Jannie de Hond Park & 2000: het afscheidsdiner van mijn ouders in Tel Aviv

maar niet op wat de LPF nu was zonder hem. Ik behoorde tot die kiezers. Die verkiezingsavond leidde in de zomer van 2002 tot een gesprek met Fons van Westerlo, de baas van SBS. Hij bood me een nieuwe klus aan die in september zou starten, wat mooi aansloot op het einde van mijn sabbatical.

Die zomer kwam Mari voor twee maanden naar Nederland om te bekijken hoe we het leven samen zouden gaan ervaren. Na die periode zouden we besluiten of we samen verder wilden of niet. Die proefperiode bleek onnodig, want het gevoel wat we voor elkaar hadden was net zo rotsvast als de heuvels in Santiago. Zodra haar Nederlandse visum rond was, zijn we in Cuba getrouwd. Net zoals Willem-Alexander op 02-02-02 trouwde met zijn Latina, deed ik dat in Santiago de Cuba op 03-03-03. Naast de familie en vrienden van Mari werden we vergezeld door een tiental goede vrienden uit Nederland, mijn zoon Michel, Rob Captijn en Hedy d'Ancona, die tijdens de plechtigheid de rol van moeder vervulde. Marc kon er helaas niet bij zijn, omdat hij in een zwaar revalidatietraject aan het knokken was voor zijn herstel. Een maand later kwam Mari definitief naar Nederland.

MAURICE 2.0

Als ik nu terugkijk op mijn leven, hebben diverse gebeurtenissen, met name in de periode 2001-2002, iets fundamenteels in mij veranderd. Deze gebeurtenissen vormen een verklaring voor mijn manier van optreden op allerlei terreinen in de twintig jaar erna.

ER KOMT EEN TSUNAMI OP ONS AF

Al vanaf dat ik leerde lezen, ben ik nieuwsgierig en een nieuwswjunkie. Op het werk liet ik me dan ook nooit beperken door argumenten als 'zo hebben we het altijd al gedaan'. Ik was me al snel bewust van de nieuwste technologische ontwikkelingen, doordat ik vaak in de VS verbleef en de gebeurtenissen in Silicon Valley volgde. Als er belangrijke ontwikkelingen waren, las ik dat in de bijzondere nieuwsbrief PC-letter vanuit Silicon Valley, zes maanden later in Newsweek en pas twee jaar later in een Nederlandse krant. Voor mijn werk probeerde ik altijd in te spelen op die nieuwe ontwikkelingen, wat bij Inter/View, Vendex en de Gouden Gids positieve resultaten opleverde.

Met mijn boek *Dankzij de snelheid van het licht* (1995) wilde ik vooral het bedrijfsleven en de politiek wakker schudden – lees: waarschuwen – voor de tsunami aan veranderingen die op ons afkwam. Als ze daar goed op zouden anticiperen, zou dat iedereen ten goede komen. Daarom eindigde ik het boek ook met het DigiDeltaplan: als er tussen 1995 en 2000 naar ieder huis en kantoor een glasvezelnet zou worden aangelegd, zouden we een gigantische voorsprong krijgen op de rest van de wereld.²⁹ Ik was ervan overtuigd dat we ons in de loop van de 21e eeuw wereldwijd met vrijwel onbeperkte snelheid over het internet zouden kunnen bewegen. Door om en nabij 2000 al in Nederland een dergelijke infrastructuur klaar te hebben liggen, konden er nieuwe bedrijven in Nederland ontstaan die hun diensten en producten wereldwijd konden aanbieden, dankzij die grote verbindingssnelheid. Hierdoor zou Nederland

²⁹ Het hoofdstuk over het DigiDeltaplan uit mijn boek: [HTTPS://MDHND.NL/N29](https://MDHND.NL/N29)

terdam heel goed deed, maar de uitslagen uit die regio langzaam binnenkwamen.

Terwijl wij in onze verkiezingsuitslag rond middernacht aangaven dat FVD groter leek te worden dan de VVD, had de kijker van de NOS-uitzending het gevoel dat de VVD ruim zou winnen. Om kwart over één 's nachts sloot de NOS zelfs haar uitzending af met de conclusie dat de VVD de grootste was geworden. Wij gingen niet alleen door tot half vier 's nachts, maar hebben op Twitter de hashtag #wijkijkennog in het leven geroepen, die massaal werd gedeeld. Later hoorden we van Salto dat dit hun televisie-uitzending met het grootste aantal kijkers ooit was. Veel politici vertelden achteraf dat ze die nacht onze uitslagenavond hebben gevolgd, om te kijken wie echt de grootste zou worden. Ook bij de drie verkiezingen na 2019 hebben we zowel online als met Salto en GeenStijl zo'n uitslagenavond verzorgd. Tot genoeg van politieke junkies, maar ik geniet er zelf het meest van.

Tijdens het schrijven dook ik in het archief van Twitter om te zien hoeveel tweets er waren met de vermelding #wijkijkennog. Ik kreeg tijdens het lezen van die vele reacties meteen dat extatische gevoel van die nacht weer terug. Ik kwam ook twee tweets van mijn zoon Marc tegen: 'Ben natuurlijk niet helemaal objectief, maar wel trots op die ene opiniepeiler die voorspelde dat FVD en VVD grootste zouden worden en op SaltoTV doorging met zijn uitzending en duiden van de uitslagen, terwijl NOS ging slapen (met verkeerde uitslag)'. De tweede plaatste hij twee maanden later na de uitslagenavond van de Europese Parlementsverkiezingen: 'Genoten van de uitslagenavond op Salto met Maurice de Hond, Josse de Voogd, Sywert van Lienden en GeenStijl. Complimenten. Verdubbeling van aantal presentatoren vergeleken met PS2019. Benieuwd hoeveel er bij TK2021 in dat studiootje zitten?' Dat het er bij Tweede Kamerverkiezingen van 2021 zeven werden, heeft hij tot mijn verdriet niet meer kunnen meemaken.

De polonaise

Op 28 februari 2011 werden Marc en ik uitgenodigd voor het ochtendprogramma 'KoffieMAX'. Een van de andere gasten was Job Cohen. Toen zanger Arie Ribbens zijn carnavalshit 'Polonaise Hollandaise' inzette, werden mijn zoon en ik gevraagd om van de gastenhoek alvast aan tafel te gaan zitten voor het interview. Ondertussen zette presentatrice Myrna Goossen de polonaise in, waarbij diverse aanwezigen zich in de rij aansloten.

De groep maakte in de kleine studio rondjes rondom de tafel waaraan Marc en ik zaten. Myrna nodigde ook Job Cohen uit om mee te doen. Hij had net verteld dat hij van carnaval was gaan houden toen hij in Maastricht als rector magnificus werkte. Niet alleen Cohen deed mee, ook een staatssecretaris die als gast aanwezig was. Doordat ik naast Marc zat, ontsnapte ik aan een uitnodiging.

Toen het 'feestje' was afgelopen en iedereen weer op z'n stoel zat, begon ons interview. Myrna opende met de sullige vraag aan Marc hoe het was om in een rolstoel te zitten. Hij antwoordde: 'Het heeft in ieder geval een groot voordeel: ik hoef niet meer aan polonaises mee te doen.'⁴² Na die polonaise kwam het niet meer goed voor Job Cohen als politiek leider van de PvdA. Een jaar later nam hij afscheid.

⁴² De uitzending van 'KoffieMAX' met de polonaise van Job Cohen: [HTTPS://MDHND.NL/N42](https://mdhnd.nl/n42)

DE CORONACRISIS

DE WERELD IS INGRIJPEND VERANDERD

Sinds 2020 is de wereld ingrijpend veranderd. Er zijn in Nederland maatregelen genomen die na 1945 ondenkbaar waren: drie maanden lang een avondklok, het langdurig sluiten van scholen en winkels, het verplicht anderhalve meter afstand houden, mondkapjes voor in binnenruimtes, het niet mogen bezoeken van familieleden in zorginstellingen. Ook nu COVID-19 een stuk milder is geworden en ons leven niet meer beheerst, zijn de grote gevolgen van die maatregelen voelbaar in de samenleving.

ZO ROLDE IK ERIN

De manier waarop ik in dit alles een actieve rol ben gaan spelen en hoe ik die rol vormgaf, is kenmerkend voor hoe ik begin 2020 in het leven stond, met alle kennis en ervaring die ik had opgedaan in de jaren ervoor. Maar de wijze waarop men reageerde op mijn analyses en uitingen in de coronacrisis, laat ook zien hoe anders de wereld inmiddels in elkaar steekt. Met welk gemak men onwelgevallige informatie negeert en welke technieken er worden gebruikt om die informatie en degenen die deze verstrekken in diskrediet te brengen. Met de kennis van nu is dat proces beter te bekijken en te analyseren dan toen we er nog middenin zaten.

Het begon heel gewoon. Ik deed wat ik altijd deed: ik volgde op Twitter interessante mensen in binnen- en buitenland, die mij op belangrijke gebeurtenissen en artikelen van deskundigen attendeerden, inclusief de bron. Dat er in januari 2020 in Wuhan iets bijzonders aan de hand was met een virus, werd mij dan ook snel duidelijk. Evenals het feit dat dit virus na enkele weken oversloeg naar andere gebieden, zoals Seattle en Zuid-Korea. Het leek erop dat je een grote kans liep erg ziek te worden – of zelfs eraan kon overlijden – als je met COVID-19 geïnfecteerd raakte. De WHO communiceerde een angstaanjagend sterfterisico van 3%.

Op Wikipedia verschenen al snel pagina's met de actuele informatie, inclusief de data van verschillende landen en de maatregelen die zij hadden genomen om verspreiding van het virus te voorkomen. Van enkele landen kwamen zelfs de data beschikbaar van het aantal positief geteste mensen per regio per dag en het aantal sterfgevallen. Ik wist niets van hoe virussen zich binnen het lichaam vermenigvuldigen, hoe je een infectie kunt bestrijden, hoe dit virus

voor mensen die wezen op de grote nadelen van maatregelen, die aangaven dat maatregelen niet goed werkten of dat er betere alternatieven waren. Zelfs niet als die ondersteund werden door vele internationaal gerenommeerde wetenschappers en natuurkundigen, zoals toen duidelijk werd dat het virus zich via de lucht verspreidde. Het was duidelijk – en logisch – dat de media zich de eerste maanden volledig vastklampten aan het verhaal van ‘deskundigen’ en de regering. Maar ergens in de zomer van 2020 had men zich achter de oren moeten krabben en de boel nog eens goed op een rijtje moeten zetten.

Journalisten hadden moeten gaan onderzoeken wat er wereldwijd gebeurde en welke goed onderbouwde tegengeluiden er waren. Ze wisten maar al te goed dat 239 gerenommeerde wetenschappers in juli 2020 een open brief naar de WHO hadden gestuurd. Hierin schreven ze over hun onvrede over het negeren van het *airborne* virus, en de onwil van hoge functionarissen bij de WHO om afstand te nemen van hun dogma's. Iets waar *The New York Times* wel over heeft geschreven.⁶³ Maar dat hebben de Nederlandse media niet gedaan. In feite hebben ze de lijn die in maart 2020 is ingezet doorgetrokken tot nu: er is geen ruimte voor een ander verhaal dan dat van het OMT en het RIVM. Het is alsof er een nieuwe religie over ons is uitgestort.

In augustus 2020 had ik een goed gesprek met de hoofdredacteur van *de Volkskrant*. Het leek erop dat hij echt geïnteresseerd was in de informatie en onderbouwingen die ik had verzameld. De afspraak was dat hij een gesprek zou arrangeren tussen wetenschapsjournalist Maarten Keulemans, zichzelf en mij. Maar dat gesprek kwam er niet. Begin oktober zat ik tijdens een soort talkshow bij de Dutch Mediaweek in Hilversum in een gesprek met hem. De zaterdag erop schreef hij erover in de krant:

'Deze week debatteerde ik met Maurice de Hond. Hij is er heilig van overtuigd dat de verspreiding van COVID-19 via aerosolen een veel grotere rol speelt dan het RIVM ons wil doen geloven, en vindt dat wij als "de Volkskrant" te veel achter de Nederlandse wetenschappelijke consensus aanlopen... Vooralsnog hebben wij vooral een socratische houding, de uitspraak van de natuurkundige Richard Feynman is me uit het hart gegrepen. "Ik denk dat het veel interessanter is om te leven met dingen die je niet weet, dan om antwoorden te hebben die misschien onjuist zijn." Voor mensen die precies denken te weten hoe de virusuitbraak moet worden aangepakt, is dat moeilijk te accepteren.'

Juist tijdens een grote crisis en ongekend ingrijpende maatregelen van de overheid, moeten de media hun uiterste best doen om onderbouwingen te onderzoeken, vergelijkingen te maken met succesvolle aanpakken in het buitenland en bij deskundigen door te zagen als ze bij cijfermatige modellen geen onderbouwing geven. In plaats van op een socratische manier achterover te leunen. Want daarmee laat je impliciet kritiekloos de ruimte open voor bedenkelijke handelingen en nutteloze maatregelen die slecht onderbouwd zijn, maar wel een grote impact op de maatschappij hebben.

De lezers van *de Volkskrant* hebben nooit mijn standpunten en onderbouwingen mogen lezen. Als klapstuk tweette wetenschapsjournalist Keulemans in januari 2021 dat de versprei-

⁶³ Het artikel in *'The New York Times'* over die brief aan de WHO: [HTTPS://MDHND.NL/N63](https://mdhnd.nl/N63)

en alleen omdat ze tot een bepaalde groep behoren. Je moet ze op hun daden beoordelen. Overigens is het compleet begrijpelijk dat mensen geen risico's nemen onder moeilijke omstandigheden. Je hoeft geen held te zijn. Maar je moet ook geen mensen snoeihard aanpakken als je daar niet eens toe wordt gedwongen.

Door mijn vader had ik ook een hoge achting voor mensen van de politie. Over de vier politieagenten waarmee mijn vader tijdens de oorlog samenwerkte om Joden te redden, heb ik veel verhalen gehoord. Drie daarvan zijn gepakt en helaas omgekomen. De enige overlevende, Arend Japin, was de baas op een politiebureau in Amsterdam en kwam regelmatig bij ons thuis. Naast ons woonde een ex-hoofdcommissaris waar mijn vader voor en in de oorlog goede ervaringen mee had. In mijn leven heb ik nooit problemen gehad met de politie. Juist dankzij de politie en de mensen van het Openbaar Ministerie wonen we in Nederland in een veilig land. Mensen die voor deze organisaties werken, verdienen alle respect. Ondanks dat ik dus op de inhoud fors van mening verschilde met vertegenwoordigers van justitie over de Deventer moordzaak, zijn de persoonlijke verhoudingen door mijn beschreven grondhouding altijd goed gebleven. Dat geldt zowel voor de politie, het Openbaar Ministerie als de rechters.

Na mijn veroordeling in 2009 in een strafproces wegens smaad – twee maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar, maar daarover later meer – ben ik bijvoorbeeld enkele keren als spreker uitgenodigd voor een zaal met rechters. Ik werd ook gewoon nog gevraagd om lezingen te geven bij de Politieacademie voor de top van het OM en de politie, en ging op bezoek bij de voorzitter van de Hoge Raad voor een gesprek dat vooral over de Hoge Raad en de Tweede Wereldoorlog ging.

Kwaliteit van de rechtspraak

In 2010 werd ik uitgenodigd om een lezing te geven aan studenten van de Tilburg Law School. Tijdens die bijeenkomst ging ik in debat met Erik van den Emster, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak. Hij was een grote, vriendelijke man met een karakteristieke snor. In zijn inleiding vertelde hij dat de kwaliteit van de rechtspraak in Nederland heel goed was, en dat dit af te leiden was uit het feit dat er in Nederland bijna geen vonnissen door de Hoge Raad werden vernietigd.

Toen ik aan de beurt was, kon ik het niet laten om te zeggen dat de kwaliteit van de rechtspraak in Noord-Korea dan nóg beter was, want daar werd geen enkel vonnis vernietigd. Iedereen lachte, ook de heer Van den Emster. Achteraf nodigde hij me uit op zijn kantoor aan de Hofvijver, waar we een goed gesprek hadden. Door hem werd ik vervolgens nog een paar keer uitgenodigd om te spreken op de jaarlijkse Dag van de Rechtspraak, een evenement waar vrijwel alleen rechters aanwezig waren.

Sinds 2006 heb ik veel internationale literatuur gelezen over gerechtelijke dwalingen. Het boek *Convicting the Innocent: Where Criminal Prosecutions Go Wrong*⁶⁸ uit 2011, waarin 250 zaken in de VS werden geanalyseerd waarbij iemand onterecht was veroordeeld, is er daar

⁶⁸ Mijn uitvoerige samenvatting van het boek 'Convicting the Innocent': [HTTPS://MDHND.NL/N68](https://mdhnd.nl/n68)

VERGEET EVEN ALLES

Bij de meeste moorden zijn geen getuigen aanwezig, dus moet de dader via allerlei opsporingsmethoden gevonden worden. Vervolgens moet het Openbaar Ministerie, op basis van wat men de dader ten laste legt, de rechter ervan overtuigen dat de verdachte de dader is. Daarbij spelen zowel bij het onderzoek als bij de beoordeling door de rechter 'waarschijnlijkheden' een rol.

WAARSCHIJNLIJKHEDEN

Er worden doorgaans verschillende componenten (bewijsstukken) aangedragen, die het tezamen heel waarschijnlijk maken dat de verdachte de dader is. De rechter stelt bij een strafproces dat er overtuigend bewijs is, en geeft daarna expliciet aan welke bewijsmiddelen tot die bewezenverklaring hebben geleid. Dat moeten er minimaal twee zijn. Als je ieder bewijsstuk apart bekijkt, hebben ze allemaal een eigen mate van waarschijnlijkheid. Daarmee wordt bedoeld hoe groot de kans is dat iemand de dader is op basis van dat bewijsstuk. Die kans loopt van 0 tot bijna 100%. Dat werkt ongeveer zo:

Hoe groot is de waarschijnlijkheid dat iemand de moordenaar is als bij hem thuis een mes wordt gevonden met het bloed van het slachtoffer? Als de stelling zo wordt geformuleerd, dan zal men snel zeggen dat de kans heel aannemelijk is. Maar het kan ook zijn dat er anderen in het huis wonen die dat mes daar hebben achtergelaten. Er is informatie nodig om echt te beoordelen hoe hoog die waarschijnlijkheid is. Als kan worden vastgesteld dat er ook sporen van de verdachte op het mes zitten, dan wordt de waarschijnlijkheid wel heel hoog. Als er vervolgens nog een component bij komt, bijvoorbeeld dat de verdachte twee dagen ervoor enorme ruzie met het slachtoffer heeft gemaakt, dan nadert de waarschijnlijkheid de 100%. Bij veel zaken ligt het gecompliceerder, maar in alle gevallen gaat het om waarschijnlijkheden. Hoe meer informatie je hebt met een grote waarschijnlijkheid dat de verdachte de dader is, hoe zekerder het is dat de verdachte ook echt de dader is.

ALLEEN HARDE FEITEN, DATA EN LOGICA

Als wetenschappelijk onderzoeker ben ik getraind om via een bepaalde structuur te werken. Over het onderwerp dat je onderzoekt, stel je bij een wetenschappelijk onderzoek een hypothese. Vervolgens probeer je via je onderzoek aan te tonen dat de hypothese 'niet waar' is. Als je niets kunt vinden op basis waarvan de hypothese 'niet waar' is, dan stel je dat de hypothese een grote kans heeft om 'waar' te zijn. Misdaadonderzoek wordt niet op deze manier aangepakt, maar er wordt wel gewerkt met waarschijnlijkheden en logica.

Als ik het weergeef vanuit een hypothese, dan onderzoek je de hypothese 'verdachte A is de dader van deze misdaad'. Vervolgens bekijk je de bewijzen die de hypothese ondersteunen, maar ook degene die de hypothese verwerpen. Het zou kunnen dat er drie bewijzen zijn waardoor er een grote waarschijnlijkheid is dat de verdachte de dader is. Maar als de verdachte op het moment van de misdaad op meer dan duizend kilometer afstand van de plaats delict was, maakt het niet uit dat de drie bewijzen naar de verdachte wijzen. Hij heeft immers een hard alibi.

EEN KIJKJE IN DE SPIEGEL

GELUKSVOGEL

In 2000 las ik een interview met een Amerikaan die zakelijk actief betrokken was bij diverse nieuwe ondernemingen die speciaal waren opgericht om in te spelen op de vele nieuwe mogelijkheden van internet. Hij beschreef daarin wat een geluksvogel hij zichzelf vond. Hij leefde in de periode van de menselijke geschiedenis waarbij in korte tijd de meest ingrijpende veranderingen ooit plaatsvonden. En hij zat ook nog eens op de eerste rij.

Ik begreep direct wat hij voelde, juist omdat ik al vanaf 1965 met computers begon te werken. Alle nieuwe ontwikkelingen volgde ik op de voet en ik voelde al in 1995 aan dat de impact van internet op alle aspecten van onze samenleving groot zou gaan worden. Ook ik had het gevoel dat ik steeds op de eerste rij zat. Nieuwe ideeën zag ik razendsnel tot wasdom komen en massaal en wereldwijd geadopteerd worden. Mijn eigen productiviteit steeg enorm, omdat ik tot een van de eersten behoorde, die intensief gebruikmaakten van de mogelijkheden die technologie en software mij boden. Als ik mijn manier van werken, communiceren, kennis verzamelen en bewaren vergelijk met die van vijftig jaar geleden is dat verschil onvoorstelbaar. Alsof ik mezelf toen over een zandweg verplaatste met paard-en-wagen, en dat nu doe met een raket.

Alle veranderingen in de dertig jaar tussen 1992 en 2022 zijn vele malen ingrijpender en groter geweest, dan alles wat zich in de dertig jaar daarvoor heeft afgespeeld. Veranderingen hebben zich, zeker sinds 1995, in een exponentieel tempo voltrokken. Persoonlijk heeft het mij ongelooflijk veel gebracht, maar ik begrijp ook goed dat deze ontwikkelingen niet alleen maar positief kunnen worden beoordeeld. De oudere generatie is goed in staat om aan te geven wat ze vroeger fijner, leuker of beter vonden. Al blijft het lastig om zoiets objectief vast te stellen en denken jongere generaties er vaak anders over. Zelfs als er een consensus zou heersen over wat vroeger fijner of beter was, dan is het vrijwel onmogelijk om dit weer terug te krijgen in precies dezelfde vorm. Ontwikkelingen hebben een eigen dynamiek gekregen waar we geen controle meer over lijken te hebben.

Ik mag mezelf ook gelukkig prijzen vanwege mijn aangeboren vermogens: goed logisch kunnen nadenken, een sterk visueel geheugen dat op mijn 75e nog goed functioneert en geen

MAURICE DE HOND WIE BANG IS KRIJGT OOK KLAPPEN

VAN GEWAARDEERD DENKER NAAR PERSONA NON GRATA (EN TERUG?)

Maurice de Hond (1947) ging van gevierd en veelgevraagd zakenman, politiek adviseur, opiniepeiler, technologie-expert en alom Bekende Nederlander naar, in ieder geval wat de media betreft, een soort paria.

In dit openhartige boek blikt hij terug. Daarbij schuwt hij de heikele onderwerpen niet: het actuele 'cordon sanitaire' van de media, zijn millenniumbug-waarschuwing, de Deventer moordzaak, zijn breed aangevallen visie op het coronabeleid, de dood van zijn vrouw en zoon, en persoonlijk falen.

Het komt allemaal aan bod: zijn jeugd met twee ouders die Auschwitz overleefden, 45 jaar opiniepeilingen, zijn band met mensen als Den Uyl, Wiegel, Kok, Fortuyn, Rutte en diverse vooraanstaande Nederlandse zakenmensen. Ook deelt De Hond zijn ervaringen in het bedrijfsleven in Nederland en Silicon Valley, en op het voetbalveld als scheidsrechter betaald voetbal en meer.

Dit bijzondere boek zal u verbazen. Zowel door het tumultueuze leven van de man zelf als zijn diepgaande analyses en soms bizarre (maar achteraf kloppende) voorspellingen. Het is zowel een biografie als een scherp commentaar op deze onzekere tijden, waarin de waan van de dag het discours bepaalt.

